

## תקציר

# מדוע יש פרקליטים בעולם הבא? אגדות חז"ל על בית הדין של מעלה

ראובן כודרי

בבתי הדין הארציים שלהם זיהו חז"ל את השחיתות הגלומה בשיטה היריבנית (אדוורסרית) הרומית ואת אי היושר שמעודדים אומני הנאום. לכן פעלו באופן ישיר למנוע כניסת פרקליטים לבתי הדין שלהם, במטרה להגן על האמת והצדק. לעומת זאת כאשר הם תיארו את בית דינו של ה' כללו בו חז"ל פרקליטים מסוגים שונים. הטענה במאמר זה היא שהאמת והצדק הם אויבי האדם החוטא, והוא אינו מסוגל לעמוד בדרישותיהם הקפדניות. לכן לא זו בלבד שחז"ל המשיכו את המסורות בנושא פרקליטים המופיעות בתנ"ך ובספרות בית שני, אלא הם אף נתנו בידי פרקליטיהם השמיימיים כלים נוספים להטות בעזרתם את שיפוטו של ה'. הם הפכו את המליצים לפרקליטים רומים ואפשרו להם לנצל את כל התכסיסים המקצועיים הסופיסטיים שהיו מצויים בבית המשפט הרומי. האבות, משה, רחל ואפילו ה' עצמו אינם בוחלים בדבר בניסיונם להכשיל את מידת הדין: הם מחניפים לשופט ומשחדים אותו, מסתירים עדויות, חורגים מן הזמן שהוקצב להם, מדיחים עדים, מנצלים פרצות לשוניות כדי לסלף את החוק ועוד. עיוותי הדין של השיטה היריבנית מתקבלים בברכה בבית דין של מעלה, בדרך כלל בהסכמתו המרומזת של ה', כדי שיד הרחמים תהיה על העליונה.

ABSTRACT

WHY ARE THERE LAWYERS IN HEAVEN?:  
RABBINIC AGGADOT ON THE DIVINE COURTROOM

Richard Hidary

Although the rabbis barred lawyers from their earthly courts, numerous aggadot nevertheless imagine the divine court as packed with advocates. This is especially curious considering that the Talmud is suspicious of adversarial court procedure because it does not promote honesty or lead to justice. This article argues that the rabbis nevertheless continue and expand upon Second Temple traditions that describe angelic advocates, because this system provides a mechanism for tempering the harshness of divine justice. The rabbis appreciated the power of rhetorical persuasion and adversarial advocacy and – although wary of them in human courts – found an important role for them in engendering God’s mercy.

These findings will confirm the complex and nuanced approach of Talmudic sources towards truth and rhetoric that we have developed in previous papers. The rabbinic heavenly court contrasts sharply with that of Plato, who describes a heavenly court without advocates or rhetorical persuasion but based on absolute naked truth. The rabbis instead promote a tradition that God wishes to have mercy and therefore permits and encourages advocacy and rhetoric typical of Roman courts precisely because of their ability to sway from strict justice toward leniency.